

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Києво-Могилянська академія»
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
НАУКОВИЙ АРХІВ

**Микола Вірний-Француженко
(1923 – 2007)**

Радіожурналіст, письменник, громадський діяч

ФОНД №28

ОПИС №1

документів постійного зберігання
за 1928 – 2008 роки

2023

Зміст

Передмова	3
Основні дати життя й творчості	5
Список скорочень	6
Іменний покажчик	7
АРХІВНИЙ ОПИС	
1. Літературні твори	8
2. Публіцистика	8
3. Огляди, статті, доповіді	9
4. Матеріали до біографії Миколи Француженка	11
5. Листування	11
6. Матеріали, зібрані фондоутворювачем	13
6. 1. Матеріали Василя Барки	13
6. 2. Матеріали Петра Одарченка	14
6. 3. Матеріали інших авторів	15
6. 4. Матеріали організацій	15
6. 5. Періодичні видання	16
7. Фото, ілюстрації	16

Передмова

Архівні документи Миколи Француженка (псевдонім Микола Вірний, Вашингтонець) почала передавати до Наукової бібліотеки у 2013 році його вдова Ярослава Француженко (Губаржевська) після надсилання книжкової колекції¹. В результаті впорядкування частини архіву було створено опис особового фонду №28 «Микола Француженко: радіожурналіст, публіцист, письменник, громадський діяч», що включає його твори, статті, доповіді, листування, документи біографічного характеру, фотографії, а також матеріали, що були ним зібрані для підготовки власних публікацій.

До опису внесено 109 одиниць зберігання. Хронологічні межі архівного фонду: 1928-2008 роки. Нижня межа визначена роком 1928 (справа №107) ілюстрація Осипа Куриласа. Верхня межа — 2008 рік, коли вийшли замітки про М. Француженка у періодичних виданнях з нагоди річниці його смерті (справа №41).

Матеріали особового фонду М. Француженка поділено на сім структурних груп, що й утворюють розділи опису: 1) літературні твори; 2) публіцистичні нариси; 3) огляди та статті; 4) листування; 5) матеріали до біографії; 6) матеріали, зібрані М. Француженком; 7) фотоматеріали.

У першому розділі описані справи з літературно-мистецькими творами М. Француженка, які почав писати у таборі військовополонених. У другому – публіцистика та автобіографічні збірки, зокрема «Два тижні в Києві» та «Достойного нащадка великих предків вітаємо з 90-літтям» (опублікована під назвою «Нащадок славного роду»).

Журналістські праці представлені численними репортажами, статтями, інтерв'ю, спогадами, нарисами, рецензіями, некрологами, замітками, сценарії радіопрограм, які зібрані у справи за тематичним принципом. За типом серед них переважають вирізки чи аркуші з видань, де було надруковано матеріал. Частина статей представлена одночасно у вигляді машинопису та вирізки чи сторінки оригінальних газетних, чи журнальних видань. Як журналіст та публіцист Микола Француженко висвітлював різні події в житті української еміграції, діяльність різних організацій та товариств, культурні заходи, свята та ювілеї. Велика група статей, а також доповіді, присвячені літературним темам й церковно-релігійній тематиці.

Статті, замітки, есеї та оповідання М. Француженка виходили у журналах «Молода Україна», «Нові Дні», «Віра», «Українське Православне Слово», «Хрест і Тризуб», «Соборність»

¹ Станом на 1.01.2023 р. фонди колекції становлять 1909 прим. / 1051 назв. Колекція представлена в електронному каталозі НБ НаУКМА та доступна користувачам для замовлення та користування.

та газетах «Батьківщина», «Українські Вісті», «Свобода», «Українська Думка», «Вечірній Київ», «Народна Воля» тощо ².

Епістолярна складова архіву увійшла у 29 справ. Відклалися листи-автографи українських письменників, поетів: В. Барки, В. Бендери, М. Вінграновського, В. Вовк, І. Качуровського, А. Легіта, В. Онуфрієнка, Б. Рубчака, Л. Череватенка, Я. Славутича, кінорежисерів Є. Деслава, С. Новицького, журналістів О. Деко, В. Карпенко, театрознавця В. Ревуцького та ін.

Біографічні документи М. Француженка представлені копіями документів про освіту, сертифікатами, грамотами, життєписи, які укладав М. Француженко, а також колекцією фотографій. До документів біографічного характеру також віднесено статті та замітки про М. Француженка у періодичних виданнях.

Розділ з публікаціями інших авторів і добірками газетних вирізок також відображає професійні та особисті зацікавлення фондоутворювача: українська література, її історія, літературознавство, матеріали до біографії В. Барки та П. Одарченка, про яких М. Француженко упорядковував критичні нариси., готував до публікації твори чи статті.

В межах кожного підрозділу фонду документи систематизовані за алфавітним принципом. За текстологічною характеристикою документи фонду поділяються на рукописи, машинописи, друковані матеріали, комп'ютерний набір. Мова документів українська, якщо не вказано іншу. В цілому стан документів задовільний. Всі документи фонду сформовані у 109 справ і підготовлені для зберігання та використання дослідниками.

² У 2010 році вийшов покажчик публікацій: *Микола Вірний-Француженко: бібліографія (1945-2007) / упорядкувала Я. Француженко. - Washington, Ukraina Inc Publishing, 2010. - 60 с.*

Основні дати життя й творчості

Народився 25 листопада 1923 р. в м. Краснокутськ Харківської області

1937 р. – арешт батька, фахівця з військової техніки та зброї

1940 р. – здобув середню освіту у Житомирі

1941–1942 рр. – навчання в Харківському медінституті, Тамбовському піхотному училищі, призначення командиром у 28-ї армії Збройних сил СРСР

1944 р. – поранення, військовий полон, зголошення до Першої Дивізії Української Національної Армії

1945 – 1947 рр. – військовий полон в Італії, перебування у таборах полонених (Белярія, Ріміні)

1947 р. – передислокація дивізії до Великої Британії, звільнення з полону

1947 – 1957 рр. – проживання у Великій Британії, робота на фабриці, очолення підприємства

1953 – 1956 рр. – навчання на вечірніх курсах в Лондонському університеті

1958 – 1962 рр. – переїзд до Німеччини, робота автором та диктором української редакції «Радіо Визволення» у Мюнхені

1962 р. – переїзд до США

1963 – 1967 рр. – навчання в Американському інституті російських та славістичних студій у Нью-Йорку

1962 – 1966 рр. – автор, продюсер, диктор в українській редакції «Радіо Свобода» у Нью-Йорку

1965 – 1968 рр. – інструктор, викладач російської мови та культури, директор гуртожитків в Норвічському університеті

1966 – 1990 рр. – редактор, продюсер, диктор в українському відділі радіостанції «Голос Америки» у Вашингтоні (з 1982 р. – головний редактор та керівник відділу)

Помер 28-го жовтня 2007 року в місті Сілвер-Спрінг біля Вашингтону. Залишилися дружина Ярослава, сини Руслан, Олександр, донька Роксана з родинами.

Громадська діяльність, членство в організаціях:

- Доповідач на вчительських семінарах українських шкіл США («Союзівка») (2000-2003 рр.)
- Член Української революційної демократичної партії
- Секретар оргкомітету Спілки Української Молоді, секретар організаційного комітету Спілки Української молоді у Великобританії
- Організатор і перший голова Об'єднання Демократичної Української Молоді, голова Центрального Комітету організації в США та Канаді
- Член Українського Братського Союзу
- Член Об'єднання українських письменників «Слово»
- Член Національної спілки письменників України
- Член-кореспондент Української вільної академії наук (1998), дійсний член (2002)
- Член-кореспондент Наукового товариства ім. Шевченка (2002)
- Член об'єднання митців української сцени (1982)
- Член об'єднання колишніх вояків Української Національної армії

Список скорочень

англ.	англійський
арк.	аркуш
б/д	без дати
вип.	випуск
ін.	інше
комп. набір	комп'ютерний набір
ксерокоп.	ксерокопія
маш.	машинопис
р.	рік
рук.	рукопис
ОДУМ	Об'єднання Демократичної Української Молоді

Іменний покажчик

Прізвище, ініціали	№№ справ
Багряний І.	16
Багряна Г.	43
Барка В.	18,44,45,72-80
Бендер В.	46
Варавва-Воронин О.	89
Вікул-Воронин О.	89
Вінграновський М.	47
Вовк В.	48, 90
Григоренко П.	14
Губаржевський І.	19
Деко О.	49
Деслав Є.	50
Дикий О.	51
Карпенко В.	52
Качуровський І.	53, 91
Коновал О.	54
Криволап Ю.	8
Курилас О.	107
Легіт А.	55
Патріарх Мстислав (Степан Скрипник)	8
Новицький С.	56
Одарченко П.	22,23, 41, 57, 81-88
Онуфрієнко В.	58
Петлюра С.	92
Ревуцький В.	9, 59
Рубчак Б.	60
Ситник М.	93
Сковорода Г.	21
Слаутич Я.	61
Француженко Я.	11
Череватенко Л.	62
Черінь Г.	63
Шевченко Т.	25-27, 99

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Комісії по фондах
Наукової бібліотеки НаУКМА

Протокол №9 від 28 серпня 2023 р.

Голова Чорна Т. В.

ОПИС

№№ з/п	Заголовки справ	Дати документів	К-ть арку- шів	Примітки
	1. Літературні твори			
1	Трилогія «Дух святої землі» (1946-1948) Комп. набір	2001-2002	60	
2	Кримінальна драма «Еліксир життя» (1946-1947) Комп. набір	[поч. 2000-х]	87	
3	Збірка поезій «З тугою серце обнялося» (1945-1955) Маш. з правками, комп. набір	[поч. 2000-х]	69	
4	«Марення на серце хворого» Маш., копії	б/д	13	
5	Науково-фантастичний роман «Таємниця зникнення космічного корабля «Всесвіт» (1950) Комп. набір	[поч. 2000-х]	57	
6	Чернетки оповідань Рук., маш., комп. набір	б/д	92	
	2. Публіцистика			
7	Щоденникові нариси «Два тижні в Києві», у справі також фото М. Француженка Маш, копія	1992	241	

8	Біографічний нарис «Деякі факти про життя й діяльність його святости Патріярха Київського і всієї України Мстислава Першого» Комп. набір	1997	72	у співавт-ві з Ю. Криволапом
9	Біографічний нарис «Достойного нащадка великих предків вітаємо з 90-літтям» Комп. набір з правками В. Ревуцького, дві фотокартки	[2005]	77	
10	Літературно-художній журнал українських письменників Німеччини «Соборність» зі статтями та творами Француженка М. Друк, копія	2003	65	
11	Збірник статей «Тілом тут, душею — на Україні», укладений Я. Француженко Маш, друк, копії	[2000-ті]	159	
12	Проекти, змісти видань Рук., маш.	б/д	39	
13	Фрагменти спогадів, автобіографічні нотатки Рук., маш., комп. набір	б/д	37	
3. Огляди, статті, доповіді				
14	Стаття «Відхід Великої Людини: похорон генерала Григоренка» У справі також матеріали до його біографії Маш., друк	1947, 1987	22	
15	Доповідь «Образ матері в творах письменників України» та інші публікації до дня матері Маш., друк, комп. набір	1967-2002	40	
16	Статті, доповідь про І. Багряного Маш., друк, газетні вирізки	1963-2001	67	
17	Статті, доповідь про В. Біляєва Комп. набір, друк, газетні вирізки	1989-2005	40	
18	Статті, замітки, підготовчі матеріали для збірки про В. Барку Маш., друк, газетні вирізки	1983-2003	104	

19	Стаття, брошура про І. Губаржевського, у справі також життєписи, складені І. Губаржевським Маш., друк, копії	1960-2000-ті	65	
20	Статті про Патріарха Мстислава, в т. ч. глава для книги «Великі митрополити України» Комп. набір, друк.	1990-2003	89	
21	Статті, доповіді про Г. Сковороду Маш. комп., набір, друк	1994	134	
22	Статті, замітки про П. Одарченка, том 1 Маш., друк, газетні вирізки	1984-1998	162	
23	Те саме, том 2	2000-2006	131	
24	Публікації, доповіді про С. Петлюру Маш., комп. набір, друк	1966-2003	102	
25	Доповіді, присвячені Т. Шевченку Маш, комп. набір, друк	1985-2004	46	
26	Статті, присвячені Т. Шевченку та його вшануванню у США Маш, комп. набір, газетні вирізки	1984-2004	43	
27	Тексти радіопередач М. Француженка, публікації, присвячені відкриттю пам'ятника Т. Шевченку	1960-ті	60	
28	Статті, замітки про різних письменників, поетів, том 1 Маш., комп. набір, друк, газетні вирізки	1966-1995	181	
29	Те саме, том 2	1990-2003	124	
30	Статті та замітки про діячів культури та мистецтва, культурницькі заходи Маш., комп. набір, друк, газетні вирізки	1963-2005	53	
31	Статті та замітки про організації українців за кордоном, представників діаспори Маш, комп. набір, друк, газетні вирізки	1956-2004	149	
32	Статті, замітки про релігію, діячів церкви Маш., комп. набір, друк	1958-2003	242	
33	Статті про наукові установи, події науки та науковців Маш., друк, газетні вирізки	1959-2004	220	

34	Рецензії, огляди видань, статті до ювілеїв періодичних видань Маш, комп. набір, друк	1962-2004	73	
35	Статті про події історії України, персоналії, замітки до ювілейних дат Маш, комп. набір, друк, газетні вирізки	1963-2000	99	
36	Статті, замітки до роковин Голодомору Маш., друк	1983-2003	37	
37	Статті про події в СРСР та УРСР Рук., маш, комп. набір, друк	1960-ті-1990	97	
38	Статті, замітки про Чорнобильську катастрофу Маш., друк	1991-1996	38	
39	Статті про політику, події незалежної України Рук., маш, комп. набір, друк	1991-2005	127	
40	Статті, замітки, доповіді про Об'єднання української демократичної молоді, для подій організації Маш., комп. набір, друк	1962-1994	100	
4. Матеріали до біографії Миколи Француженка				
41	Біографічні статті та замітки про М.Француженка у періодичних виданнях У справі, в т.ч. статті П. Одарченка, В. Біляйва, Л. Брюховецької Маш, комп. набір, друк	1965-2008	110	
42	Копії особистих документів: сертифікати, дипломи, свідоцтва; грамоти та подяки Рук., маш., комп. набір Англ., укр. мови.	1940-2000-ті	112	
5. Листування				
43	Листи від Галини Багряної Рук.	1966-1969	6	
44	Листи М. Француженка до Василя Барки Маш., комп. набір	1988-1999	110	
45	Листи від Василя Барки у справі також тексти листів, підготовлені до друку Рук, комп. набір	1966-2002	153	

46	Листи від Віталія Бендера у справі також фото В. Бендера та М. Француженка Рук., маш.	1947-1991	71	
47	Листування з Миколою Вінграновським Рук., маш., комп. набір	1994-2001	21	
48	Листи від Віри Вовк рук., маш.	1964-1991	8	
49	Листування з Олександром Деко Рук., комп. набір	1998-2006	35	
50	Листи від Євгена Деслава у справі, в т. ч. стаття М. Француженка та інших авторів про Є. Деслава Рук., друк, копії	1947-2000	63	
51	Листування з Олександром Диким Комп. набір	1995-2007	41	
52	Листування з Віталієм Карпенко Маш., комп. набір	1991-2002	20	
53	Листування з Ігорем Качуровським у справі в т. ч. копії листів М. Француженка Маш., комп. набір	1989-2004	13	
54	Листування з Олексієм Коновалом Маш., комп. набір	1966-2017	16	
55	Листи від Андрія Легіта з додатками Маш., рук., друк	1950-2002	56	
56	Листи від Святослава (Славка) Новицького, тексти проповідей, публікації про нього Маш., комп. набір., рук	1973-2007	38	
57	Листування з Петром Одарченко Рук., маш., комп. набір	1964,1984-2005	51	
58	Листування з Василем Онуфрієнко У справі, в т.ч. фото В. Онуфрієнка Рук., маш.	1963-1995	70	
59	Листування з Валеріаном Ревуцьким рук., маш., комп. набір	1947-2005	102	
60	Листи від Богдана Рубчака укр., англ. мови Маш., рук.	1966-1985	14	
61	Листи від Яра Славутича у справі в т. ч. копії листів М. Француженка Маш., рук.	1988-1998	33	

62	Листи від Леоніда Череватенка у справі в т. ч. копії листів М. Француженка Маш., рук.	2000-2005	8	
63	Листи від Ганни Черінь у справі в т. ч. копії листів М. Француженка Маш., комп. набір	2004-2006	28	
64	Листи від батьків М. Француженка Рук.	1958-1967	7	
65	Листи від різних осіб Рук., маш., комп. набір	1963-2006	132	
66	Листи від Об'єднання демократичної української молоді в США Маш.	1967-1969,1991	37	
67	Листи від редакції газети «Народна воля» Маш., комп. набір	1985-2004	14	
68	Листи від організацій з подяками Рук., маш., комп. набір	[1947]-2006	30	
69	Листи від організацій з різних питань Рук., маш., комп. набір	1949-2005	97	
70	Листи М. Француженка до різних осіб та організацій Рук., маш., комп. набір	1965-2006	34	
71	Супровідні листи, рекомендації, надані М.Француженку Маш.	1962-1967	6	
	6. Матеріали, зібрані фондоутворювачем			
	6. 1. Матеріали Василя Барки та про нього			
72	Матеріали до біографії та бібліографії В. Барки У справі, в т.ч. копії автографів В. Барки Рук., маш., комп. набір	1980- 2000-ті	55	
73	Відповіді В. Барки на питання інтерв'ю Рук., маш.	[1990-ті]	85	
74	Добірка літературознавчих, журналістських статей В. Барки Копії авторських машинописів з рук. правками, комп. набір, друк, вирізки	1958-1999	179	

75	Нотатки В. Барки про власні твори Рук., копії	б/д	126	
76	Радіожурналістські матеріали В. Барки Рук.	[1960-ті]	40	
77	Добірка статей різних авторів про В. Барку, рецензії на твори Маш., друк	1940-ті-2005	128	
78	Рецензії, відгуки на роман «Жовтий князь», передмови до видань Рос, англ., франц. мови Рук., маш., друк	1964-1992	108	
79	Бібліографія В. Барки Рук., маш., друк.	б/д	28	
80	Фото В. Барки, в т.ч. з М. Француженко	1990-2000-ті	35	
	6. 2. Матеріали Петра Одарченка та про нього		.	
81	Автобіографії, бібліографія, промови П. Одарченка у справі також біографія Марії Одарченко Маш., комп. набір, друк	1990-200-ті	140	
82	Добірка публікацій П. Одарченка Маш., друк	1954-2002	320	
83	Листи П. Одарченка до О. Пчілки, копії фото О. Пчілки Рук., копії	1920-1928	63	
84	Матеріали відзначення ювілеїв П. Одарченка: вітальні листи, вірші- присвяти, грамоти Маш., комп. набір	1980-200-ті	61	
85	Публікації про П. Одарченка та бібліографічний перелік Друк	1978-2006	68	
86	П. Одарченко Уваги до лексики української мови. Частина перша Маш., копія	1970-ті	42	
87	Фотографії Петра та Марії Одарченків, у т.ч. разом з М. Француженко, екслібрис П. Одарченка	1945-2000-ті	28	

88	Нотатник з автографами, зібрані П. Одарченком Рук.	б/д	10	
6. 3. Матеріали інших авторів				
89	Варавва-Воронин О. Вона жила для добра і краси: Оксана Миколаївна Вікул-Воронин (1921-2001) Друк	2001	10	
90	Вовк В. Торнтон Вайлдер — клич до відновлення життя Маш. з правками В. Барки	б/д	6	
91	Статті Качуровського І.: • Антоничів місяць і проблеми українського імажинізму // Сучасність. – 1977. – Ч. 6 (198). – С. 28–38 • Три просвітки • Фальсифікація української літератури в радянських джерелах // Journal of ukrainian studies. – 1980. – Т.5, №2. • Український парнасизм // Визвольний шлях. — Лондон, 1983. — № 4. — С. 472-483. • Три просвітки • "Медобір" Володимира Свідзинського Друк, ксерокоп.	1970-1980-ті	53	
92	Статті різних авторів про С. Петлюру та публікації його праць, листівки Ксерокоп., друк	1919, 1926, 1953-2005	189	
93	Статті, радіопрোগрама про М. Ситника Рук., друк	1959-1993	10	
6. 4. Матеріали організацій				
94	1. Бюлетні ОДУМ, частини №1-7 2. Вісник табору юного ОДУМу, 14-28 серпня 1966 Маш., друк	1950-1951, 1966	37	
95	Листок-інформатор філії ОДУМу Маш., друк	1984-1997	33	
96	Матеріали діяльності ОДУМ: статут, меморіал світового конгресу, звернення, програми заходів, публікації в пресі та ін. Рук., маш., друк	1960-1980-ті	84	

97	Матеріали конференцій ОДУМу 1967 р. Маш.	1968	81	
98	Матеріали Об'єднання працівників дитячої літератури: листи прихильникам, бюлетень, каталог видань Друк	1966	14	
99	Програми урочистостей української діаспори у США, присвячені Тарасу Шевченку, в т.ч. програма заходів з нагоди відкриття пам'ятника у Вашингтоні, світлина пам'ятника	1963-2004	25	
100	Листи та вісники Головної управи Українського революційно-демократичного партії Маш., копії	1966-1967	13	
101	Матеріали Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод: декларація, меморандум, листівки та ін. Англ. мова. Маш, копії	1978	63	
6. 5. Періодичні видання				
102	Українська думка. Тижневик. Лондон. 20 листопада 2003 р., присвячений Голодомору в Україні. Друк	2003	2	
103	Українські вісті. Тижневик політики, економіки, культури і громадського життя. ч. 21. 21 травня 1961 р. Друк	1961	4	
104	Українські новини. Лондон: Українське пресо́ве агенство. 12.08. 1990 р. Друк, копія	1990	16	
105	Хрест і тризуб. Орган української православної церкви у Великобританії. Березень-квітень 1958 р. Маш., копія	1958	8	
7. Фото, ілюстрації				
106	Плакати виставкові, присвячені Голодомору в Україні 1932-1933 років Друк	2000-ті	2	

107	Осип Курилас “Ісус Христос між українськими дітьми”, видавництво “Калина” в Рогатині Кольорова ілюстрація, друк	1928	1	
108	Фотографії М. Француженка	1960- 2000-ті	102	
109	Фотоальбом зі святкування 70-ліття М. Француженка, стенограма заходу, про- мови Комп. набір	1993	58	73 фото

В опис внесено 109 (сто дев'ять) одиниць зберігання – з № 1 по № 109 на 7576 (семи тисячах п'ятсот семи десяти шести) аркушах.

Уклала
Провідний спеціаліст
Навчальної лабораторії історичних студій

Хроболова Г. В.